

- Slastenyn V. A. Formyrovanye lychnosti uchytelia sovetskoi shkoly v protsesse professionalnoi podgotovky / V. A. Slastenyn. — M. : Prosveshchenye, 1976. — 160 s.
- Khoziaynov H. Y. Pedagogicheskoe masterstvo prepodavatelya : metod, posobyе / H. Y. Khoziaynov. — M. : Vyssh. shkola, 1988. — 168 s.
- Shcherbakov A. Y. Psikhologicheskyye osnovyy formirovaniya lychnosti sovetskogo uchytelia v sisteme vyssheho pedagogicheskogo obrazovaniya / A. Y. Shcherbakov. — L. : Prosveshchenye, 1967. — 266 s.
- Yakymanskaia Y. S. Lychnostno-oriyentirovannoe obuchenye v sovremennoi shkole / Y. S. Yakymanskaia. — M. : Sentiabr, 1996. — 95 s.
- Lytvyn A. Learner-Centered Approach in Teacher Education / Andriy Lytvyn, Valeryy Solovev // Forming and Qualitative Development of Modern Educational Systems : materials digest of the LXIV International research and practice conference (London, september 26 – october 01, 2013) / org. commit. : T. Morgan (chairman) and other. — London : IASHE, 2013. — P. 74—79.

FEDYUK G.

Lviv State University of Life Safety

FORMATION OF THE PEDAGOGICAL MASTERS OF THE TEACHER IN THE CONTEXT OF A PERSONALIZED ORIENTED APPROACH

The article deals with the features of learner-centered education at the university focused on the effective management of learning and educational process. This technology is based on varied forms of pedagogical influence, diagnosis and self-diagnosis of levels of students' professional training and it involves forming and updating pedagogical skills of the students' as active subjects of educational process and the following continuous self-development. Teacher training is now regarded as the process of becoming his personality, the development of general and vocational pedagogical culture and the formation of the foundations of pedagogical mastery. On the foundation of research of methodological and psychological and pedagogical bases of professional training of teachers, as well as theoretical and practical aspects of pedagogical education, the content and structure of the scientific concept "pedagogical mastery" are analyzed. Pedagogical mastery is a higher degree of pedagogical activity, which is manifested in the creativity of the teacher, the constant improvement of the art of teaching, upbringing and development of pupils.

Tasks of universities in relation to the formation and development of pedagogical skills of future teachers and improvement of teachers-practitioners in the context of the tasks of the new Law of Ukraine "On Education" – to form professional qualities in them: scientific outlook, moral consciousness, aesthetic views; emotional-sensory, intellectual and volitional activity; psychophysiological readiness; pedagogical cycle, style and manner of behavior; possession of relevant psychological and pedagogical knowledge, the ability to organize educational work, educational activities, participate in research work, creative pedagogical search for the formation of key competencies of pupils; the ability to continuous self-improvement. The optimization of future teachers' training aimed at further research of scientifically grounded changes in the organizational structure of the management of the educational process, its forms and methods, which should be applied in the process of reforming higher education and teacher education system.

Keywords: *pedagogical mastery, teacher, personally oriented approach, training, universities.*

Стаття надійшла до редакції 11.03.2018 р.

УДК 371.124

І. ФІРЦОВА

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький

ПРОФЕСІЙНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА-ПЕДАГОГА

У статті автор розкриває сутність та зміст поняття «професійна соціалізація особистості». На основі теоретичних узагальнень дає визначення «професійної соціалізації майбутнього викладача-педагога», висвітлює окремі особливості її інтенсифікації.

Ключові слова: особистість, соціалізація, професійна соціалізація, професійна соціалізація майбутнього викладача-педагога

У сучасному світі змінюються структурні конструкти соціального простору об'єктивної соціалізації. Основною особливістю такого є визначальний потенціал соціальної зрілості індивідів в умовах нестабільності, невизначеності, що характеризують сучасний стан суспільства, оволодівають реально

важливим смислом у визначенні дієвої позиції людини, її здібностей та можливостей щодо реалізації об'єктивних завдань, долати наявні суперечності, бути реально активним членом сучасного суспільства.

Ідеї антропологізації сучасної теорії й практики освіти, концепції соціалізації, виховання й розвитку особистості дитини знайшли свій розвиток в дослідженнях В. С. Біблера, Б. З. Вульфова, В. В. Давидова, І. П. Іванова, Д. В. Колесова, В. М. Коротова, В. В. Краєвського, О. М. Леонтьєва, А. В. Петровського, Д. Б. Ельконіна та інших.

На кожному новому віковому етапі людина потрапляє до нового соціального мікросередовища, яке має складну структуру, що розвивається від моногрупової до полігрупової. Пересування особистості по вертикалі життєвого шляху, пов'язане зі зміною групових ситуацій мікросередовища, що породжує, з одного боку, якісно визначену частку у структурі особистості, а з іншого боку – проблему формування в ній соціально-психологічної готовності до нових видів спілкування та діяльності. Під соціалізацією розуміється процес включення людини, що зростає до суспільства за допомогою засвоєння й відтворення особистістю соціального досвіду, історично накопиченої культури.

Метою становлення людини як особистості, є становлення людини здатної до співхвилювання, готової до вільного, гуманістично орієнтованого вибору й індивідуального інтелектуального зусилля, яка поважає себе й інших, терпимої до представників інших культур й національностей, незалежної в судженнях, відкритої для іншої думки й неочікуваної думки.

«Соціалізація – це процес та результат засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду, що здійснюється у спілкуванні і діяльності. Соціалізація може відбуватися як в умовах стихійного впливу на особистість різноманітних життєвих обставин суспільства...а також і в умовах виховання» (Пилиповський, 1985, с.373).

Розгляд процесу соціалізації особистості не можливий без короткої характеристики сутності особистості. Як зазначає Е.Е. Соколова, «... у сучасній світовій психології зустрічаються мінімум три різних за обсягом визначення особистості. З першої точки зору – найбільш розповсюдженішою у світовій психології особистість збігається з поняттям суб'єкта, тобто містить усі природні і соціальні особливості людини. ... Друге означення особистості – більш вузьке – містить тільки соціальні якості індивіда, що здобуваються ним в конкретно-історичній системі суспільних відношень» (Соколова, 1999, с.83). Третій підхід, поданий послідовниками школи О. М. Леонтьєва, вводить критерій зовнішньої та внутрішньої зумовленості поведінки та свідомості суб'єкта виступає у формі „зовнішньої детермінації” – зовнішньої стосовно людського глибинного екзистенційного “Я”, і зовсім інше – коли взаємини суб'єкта зі світом виходять на новий рівень регуляції – рівень самодетермінації. Згідно з В.В. Петуховим та В.В.Століним, у першому випадку потрібно говорити ще не про особистість, а про соціальний суб'єкт, у другому випадку вже про особистість” (Салливен, 1986, с.84).

Як зазначає Е. В. Сайко: «Вже у самому привласненні соціального (як загального) індивід здійснює себе як суб'єкт соціального буття й постає як суб'єкт діяльності, яка відтворює її (Сайко, 1998, с.103).

Ми притримуємося думки В. В. Радула, що “ у процесі соціалізації особистість “приміряє” на себе і виконує різні ролі, які називаються соціальними. Через ролі особистість має можливість виявити себе. За динамікою ролей, що виконуються можна отримати уявлення про входження в соціальний світ, які були пройдени особистістю. Про досить хороший рівень соціалізації свідчить здатність людини входити до різних соціальних груп органічно, без демонстративності і без самоприниження (Радул, 2013, с. 14).

На думку деяких інших авторів, «... соціалізація – це складний динамічний процес, який постає як єдиний рух двох суперечливих, але тісно взаємопов'язаних сторін – соціалізації та індивідуалізації, – пише Д.І.Фельдштейн. В цьому єдиному процесі такі його компоненти, як усвідомлення, засвоєння і навіть реалізація індивідом соціального, подаються, виокремлюються в ступені соціальної зрілості індивіда, оволодінні ним нової соціальної позиції. Протиріччя тут полягає не між соціалізацією та індивідуалізацією, не між соціальними відношеннями й індивідом, а між тим, що собою являє індивід, який містить в собі новий рівень свідомості, самосвідомості, самовизначення, здатності до дії, і тим соціальним простором, який він займає, що потребує нового руху у свідомості, привласненні та реалізації ним соціального» (Фельдштейн, 1998, с.9).

Соціалізація як постійно здійснювальний процес в онтогенезі, по-різному (не за принципом і суттю, а за ступенем активності, характером, рівнем й глибиною дії, швидкості) здійснюється на різних етапах онтогенезу й визначається своєю глибиною та іншими показниками, різними обставинами.

Так, зокрема, В.А.Толочек зазначає: «Якщо соціалізація є особливою якістю життєдіяльності людини як соціального індивіда, яка формується як множина перетворень природних форм життя і самої біологічної організації виду *Homo sapiens* в історичному процесі, то...це нова якість буття, становлення якого можливе лише як розвиток індивідуальності, як індивідуальне перетворення раніше засвоєних людиною соціальних механізмів, привласнених соціальних елементів за умови активної життєвої позиції, як її становлення в якості активного суб'єкта своєї життєдіяльності. ... Людина здобуває можливість і здатність до оволодіння новим соціальним досвідом, до розвитку психологічної компетентності, до розширення ціннісної та смислової сфери особистості, і, як наслідок – до найбільш повноцінної самореалізації та самоактуалізації (Толочек, 2005, с.61).

Соціальні групи не можуть існувати поза групами професійними. Здобуття індивідом певної професії, як правило, означає його входження, а потім і належність до певної соціальної групи або прошарку.

На думку Г. Тарда, соціум є сукупністю індивідів, кожен з яких наділений цілим віялом потреб, мотивів, захоплень, причому значна їх частина має ірраціональну природу і є несвідомою. Існуючи як підсумкова сума подібних різнорідних елементів, суспільство не підлягає односпрямованим змінам, а тому будь-які спроби вивчення соціальної динаміки недоречні. Основою соціальних зв'язків особистості є три фактори: наслідування, винахід та опозиція (протидія інноваціям) походження (Концепции..., 2010).

В контексті концепції інтегрально-соціальної природи (сутності) людини соціалізація з необхідністю постає як цілісний процес, специфічна функція і модальність людської сутності й результується у потенційній універсальності і багатоманітності людини. Механізмами соціалізації людини, що зростає є: здатність до ідентифікації (ототожнення) себе з іншими, що дозволяє виявляти і брати новий зміст від іншої (людини, групи, суспільства); здатність до індивідуалізації свого Я (відокремлення), що дозволяє робити даний зміст власне своїм – персоніфікованим у відповідності з рівнем розвитку своєї тілесності, когнітивності, емоційно-вольової сфери (Филиппова, 2000).

Сфера соціальної взаємодії була суттєво розширена А. Кардинером, який доводив, що розвиток зумовлюється не тільки міжособистісними контактами, але й географічними, економічними, етнічними факторами. Е. Фромм визначав середовище не лише за допомогою найближчого оточення дитини, але й за допомогою соціального ладу, в якому вона проживає. Ставлення суспільства до людини виявляється у тому, що вона розвивається відповідно з тими можливостями, що дане суспільство їй надає. Прагнення примирити мотиви, що конфліктують між собою, є на думку Е. Фромма, двигуном не тільки індивідуального розвитку, але і розвитку суспільства в цілому. Про соціальну зумовленість розвитку мотивації писав К. Левін, який зазначав, що людина живе й розвивається у психологічному полі предметів, що її оточують. Впливаючи на людину, предмети актуалізують потреби, які дослідник розглядав як енергетичні заряди, що викликають зовнішню, поведінкову активність. Одне із найвідоміших рівнянь К. Левіна, за допомогою яких він опишував поведінку людини у психологічному полі під впливом різноманітних потреб, доводить, що поведінка є одночасно функцією як особистості, так і психологічного поля. Якщо К. Левін виділяв два рівні потреб – біологічні та соціальні (квазіпотреби), то А. Маслоу вибудовував уже цілу ієрархію, в основі якої – біологічні потреби, а на вершині – духовні. Соціальні потреби, які займають проміжне положення у цій ієрархії, в реальному житті визначають поведінку людини. Зв'язок інтенції та соціальності виявляється у тому, що біологічні потреби опосередковуються соціальними, а можливість самоактуалізуватися залежить і від уміння конструктивно вибудовувати взаємини із оточенням.

На більш тісному взаємозв'язку соціальної взаємодії та прагненням до самореалізації наголошував К. Роджерс. Він говорив про те, що можливість реалізувати себе тісно взаємозв'язана із конгруентністю уявлень людини про себе та думкою про неї оточення.

Вводячи нову мотивацію – прагнення до цілісності та ідентичності (з собою та суспільством), Е. Еріксон (2000) також акцентує увагу на суттєвому впливові культури й соціального оточення на розвиток людини. На цей процес мають вплив не тільки батьки та близькі до дитини люди, але й друзі, праця, суспільство у цілому.

Вихід із конфлікту Ю. Хабермас (2003) вбачає у «балансі ідентичностей», де ідентичність особистісна та соціальна ідентичність є двома вимірами, у яких реалізуються Я-ідентичність, що балансує. Вертикальний вимір – особистісна ідентичність – забезпечує зв'язок історії та життя людини. Горизонтальний вимір – соціальна ідентичність – забезпечує можливість виконувати різноманітні вимоги усіх рольових систем, до яких належить людина. Я-ідентичність виникає в балансі між особистісною ідентичністю та ідентичністю соціальною.

У процесі професійної соціалізації найбільше зазнають змін такі параметри самоактуалізації, як контактність, креативність, гнучкість – усі мають тенденцію до зниження. Крім того, знижується й показник шкали підтримки, що свідчить про посилення залежності, конформності. Педагогічна діяльність має такі особливості, як спрямованість на інших, орієнтацію на соціальні норми. Тому і професійна соціалізація педагога має свою специфіку, яка виявляється перш за все у зниженні самоактуалізації й посиленні просоціальності.

У процесі професійної соціалізації змінюється система пріоритетів: від взаємин з вихованцями, потім – з колегами, до самоактуалізації. У період зрілості самоактуалізація й задоволеність особистості найбільш інтегровані. Соціалізація особистості, що розглядається з точки зору опанування соціальним досвідом в умовах його цілеспрямованої, спеціалізованої організації (професійне навчання), виявляється як сукупність усіх освітніх впливів. Отже, соціалізація, з одного боку – в якості результату передбачає опанування людиною певних знань, зразків та моделей поведінки у відповідності із загальноновизнаною системою цінностей, цим самим сприяючи інтеграції в суспільне життя. А з іншого боку – соціалізація об'єктивно обмежує перспективи становлення особистості, оскільки норми й правила, встановлені суспільством, освітні стандарти й інші «стримувачі» нівелюють її індивідуальні прояви.

Дати вичерпну відповідь на питання, які й становлять проблему соціалізації людини, можна тільки на шляхах інтеграції наукового знання і цілісного підходу до дитини, а також при орієнтації на гуманізацію самої

освіти. Це блискуче продемонстрував Л. Легран, який обґрунтував принципи реформування шкільної освіти у 1982 році у Франції. В своїй доповіді він сказав так: "Сучасні потреби навчання, виховання й розвитку диктують необхідність гуманізації змісту освіти. Знати людину в усіх її проявах – в її ставленні до природи, до результатів своєї діяльності, знати її історію. Перебудувати програми так, щоб у центрі вивчення була не лише Франція й французи, але й людина на планеті й французи як частина людства" (Legrand, 1981).

Г. С. Саллівен розглядає особистість як енергетичну систему, активність якої редукує напругу (Саллівен, 1986, с.172–185). Одним із компонентів особистості є динамізми – стійкі паттерни перетвореної енергії. Важливим динамізмом, пов'язаним із міжособистісними стосунками, є динамізм „Я”, або ж система „Я”.

Проблема особистості, шляхи її становлення виводять дослідника на наступний рівень філософських, соціальних, концепцій, теорій освіти тощо.

Так, зокрема, у процесі соціалізації особистості формується досвід розуміння своїх можливостей і здібностей, необхідних для досягнення життєвої мети. „Мета є результат, що передбачається в свідомості, доступний розумінню самого суб'єкта, а також – інших людей” (Пс. слов., 1990, с.278).

Розкриваючи змістові характеристики людини, не можна не звернути увагу на сприйняття і розуміння нею себе самої, ставлення до себе і поведінки у середовищі життєдіяльності. У кожної людини в певний момент життя виникає споглядальний образ самої себе, відбувається оволодіння тими або іншими рисами особистості й конкретними властивостями себе як одиниці діяльності, одночасно виявляється більше чи менше емоційне навантаження, оцінка себе й виробляються способи дії, що стають типовими в поведінці й застосовуються в буденному житті. Розкриттю проблеми „Я” в такому аспекті присвячена значна кількість досліджень. У цих роботах простежується, що власний образ і розуміння себе як особистості і суб'єкта діяльності змінюється у людини з переходом її з одного вікового рівня на інший, а також залежно від її статі, професії і належності до певної етнічної спільноти з її традиціями і культурою (Л.У. Бороздіна, І.Е. Вігерчук, В.Н. Куніцина, В.А. Лабунська, Б.А.Єремєєв, З.Н. Лук'янова, Н.У. Накошна, А.П. Оконешникова, А.А. Чекаліна та інші).

Значущим феноменом, що прослідковується в дослідженнях характеристик „Я”, слугує роль особистості в регулюванні поведінки і діяльності (А.А. Мелік-Пашаєв, А.В. Суворов і ін.). Людина може вибудовувати свою поведінку і виконувати дії на рівні власного буденного Я, але вона не може здійснювати вчинки на рівні свого вищого Я. У більшості людей їх буденна поведінка визначається буденним життєвим Я, і воно, за А. Маслоу, ініціюється дефіцитарними| потребами. Проте в критичних або екстремальних ситуаціях у деяких людей регулювання поведінки й діяльності починає виконувати вище Я, і при цьому у них актуалізуються побутові| потреби. Разом з тим у цих же дослідженнях описані люди (досить незначний відсоток), для яких основні| цінності життя і культури стали їхніми суб'єктивно значущими цінностями, і їхня життєдіяльність переважно регулюється їх вищим Я.

У той же час вивчення сучасної спеціальної наукової літератури свідчить, що у психології особистості вже склалися певні передумови для поглиблення теоретико-методологічного аналізу й обґрунтування категорії „Я-концепція” (В. С. Агапов, Б. Г. Ананьєв, А. Г. Асмолов, І. В. Баришнікова, А. А. Бодальов, А. В. Брушлінський та інші). Це дослідження з проблеми самовідношення, самооцінки, самовизначення, самоствердження, уявлення особистості про себе в умовах спільної діяльності, впливу Я-концепції на мотивацію, духовні потреби, ціннісні орієнтації, на соціально-психологічну адаптацію особистості, розвиток професійного Я.

Різні теоретичні погляди й методологічні підходи до вивчення Я-концепції не співвідносяться один з одним, оскільки різні вчені, відштовхуючись у своїх дослідженнях від різних завдань, приходять до суперечливих поглядів щодо зазначених категорій, їхніх структурних і змістових складників. Багато науковців вважають проблему Я-концепції вузькоспеціальною, в межах власного конкретно-наукового підходу (соціально-психологічного, медичного, вікового). Нерідко Я-концепція розглядається дослідником лише як компонент іншої проблеми або включається в різні контексти.

Поняття „особистість” ширше за поняття „Я-концепція”. При визначенні Я-концепції в структурі особистості необхідно враховувати особливості її функціонального навантаження і змістову своєрідність. Я-концепція виступає в цьому плані як свого роду інтеграл індивідуальних, особливих, суб'єктно-діяльнісних характеристик. Розвиток особистості залежить від Я-концепції, що містить інтегральну оцінку особистістю власних здібностей, бажань, резервів, можливостей, способу своєї об'єктивізації| (життєва перспектива, сенс життя, мета далека і близька). „Я” концепція щодо професійної діяльності, „Я” ідеальне в професійній діяльності. Із поняттями особистість та Я-концепція тісно пов'язані поняття „само” – самовизначення, самопізнання, самоактуалізація, самовираження, самооцінка, самореалізація людини (як особливої системи, якій притаманні, поруч із властивостями саморозвитку будь-якої системи, свої, специфічні, належні лише їй як системі людській й пов'язані з її реальною самістю властивості) – вимагають спеціального аналізу й розуміння в його диференційованому й інтегральному осмисленні (не лише на індивідуальному рівні в процесі онтогенезу, але й як явище філогенезу та культурно-історичного розвитку), відповідно до реалій сучасного соціального стану, з урахуванням зміни історичного середовища. Це важливо як оцінка можливостей збереження й створення людського світу і себе у ньому як носія історично нового рівня організації – здійснення соціального руху.

За характеристикою Є. В. Ільєнкова (1983); «...масштаб особистості людини вимірюється лише масштабом тих реальних завдань, в ході вирішення яких вона і виникає, і оформляється у своїй визначеності, і розглядається в справах, які хвилюють і цікавлять не лише власну персону, а й багатьох інших людей. Тому сила особистості – це завжди індивідуально виражена сила того колективу, того “ансамблю” індивідів, який в ній ідеально представлений, сила індивідуалізованої спільності прагнень, потреб, мети, які нею керують».

Соціалізація – становлення особистості в певній культурі, у тій чи іншій соціальній системі. Індивідуалізація – розгортання власної внутрішньої програми розвитку. Розвиток людини є переплетенням двох самостійних процесів – соціалізації та індивідуалізації. Де соціалізація – це мистецтво бути як усі, а індивідуалізація – мистецтво бути собою. Соціалізація – це те, що робить людей схожими. Індивідуалізація допомагає їм стати різними. Індивідуалізація – більш «зрілий» процес.

Будь-яка соціальна оцінка – це оцінка середовищем будь-якого прояву, дії або властивості в залежності від його позитивного або від’ємного ставлення до загальної соціальної норми. Соціальна норма є загальною для всього соціуму. Коли ця норма застосовується окремою людиною в різних ситуаціях і різними людьми в одній і тій же конкретній ситуації, то виникає велика різноманітність індивідуальних оцінок ступеня дотримання або порушення соціальної норми. У результаті співвідношення соціальної норми з конкретними ситуаціями створюються різні індивідуальні шкали оцінок відповідно до умов формування та розвитку особистості. Загальна соціальна оцінка соціумом стає можливою лише тоді, коли індивідуальні шкали оцінок категоризуються в окремі конкретні ситуації, в яких застосовується соціальна норма, зводиться до кількох загальних категорій. У результаті такої категоризації виникає колегіальна шкала соціальних оцінок.

Соціальна перцепція є тією основою проміжного стану, в залежності від якої створюється вся система міжособистісних взаємовідносин в колективі і система соціального настрою. За одних і тих же властивостей особистості, ціннісних орієнтацій соціальний статус людини змінюється в залежності від того, як вони перцептуються та оцінюються колективом (середовищем). Така залежність чітко показана в дослідженнях Г.М.Андрєєвої (1980): за одних і тих же психодинамічних властивостей соціометричний статус студента змінюється на різних ступенях навчання.

Отже, під професійною соціалізацією особистості ми розуміємо процес її адаптації до умов та особливостей професійного становлення. Професійна соціалізація особистості визначається інтенсивністю, глибиною та розмаїттям взаємозв'язків. Під професійною соціалізацією майбутнього викладача-педагога ми розуміємо опанування соціально-професійним досвідом в умовах цілеспрямованої, спеціалізованої організації, що виявляється як сукупність усіх освітніх впливів. Оскільки педагогічна діяльність має такі особливості, як спрямованість на інших, орієнтацію на соціальні норми то і професійна соціалізація викладача-педагога має свою специфіку, яка виявляється перш за все у зниженні самоактуалізації й посиленні просоціальності.

Список використаних джерел

- Андрєєва Г.М. Социальная психология / Г.М.Андрєєва. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 416 с.
- Ільєнков Э.В. Что такое личность? // С чего начинается личность. – М.: Изд. Полит. Лит., 1983
- Андрєєва Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 416 с.
- Концепции социализации и индивидуализации в современной психологии / под.ред. Т.Д.Марцинковской. – М.: РАО, Психол. Ин-т, 2010.
- Марцинковская Т.Д. Российская психология на сломе эпох: культурологический и науковедческий контекст [Электронный ресурс] / Т.Д.Марцинковская // Психологические исследования: науч.электрон. журн.-2009.- № 6(8). – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/hum/2009n6-8.html>.
- Пилиповский В.Я. Вступительная статья // Р.Бернс. Я-концепция и воспитание. – М., 1985.
- Психологический словарь / Под ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярославского. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
- Радул В.В. Основи соціалізації особистості: навчальний посібник / В.В. Радул, Я.В. Галета. – Кіровоград: ФО-П Александрова М.В., 2013. – 232 с.
- Саллівэн Г.С. Межличностная теория психиатрии / Г.С. Саллівэн // История зарубежной психологии / [ред. П.Я.Гальперин, А.Н. Ждан]. – М., 1986. – С. 172 – 185.
- Сайко Э.В. Социализация и индивидуализация как исторически опосредованные механизмы формирования субъектов исторического действия / Э.В.Сайко // Мир психологии. – 1998. - № 1. – С.102-114.
- Соколова, Е.Е. Идеи А.Н. Леонтьева и его школы о поступке как единице анализа личности в их значении для исторической психологии /Е.Е.Соколова//Традиции и перспективы деятельностного подхода в психологии. – М., 1999.
- Толочек В.А. Социализация в квадрате: локализация феномена «акме» и его вероятностные детерминанты / В.А.Толочек // Мир психологи. – 2005. - № 4. – С. 50-65.
- Фельдштейн Д.И. Социализация и индивидуализация – содержание социального взросления и социально-психологической реализации детства / Д.И.Фельдштейн // Мир психологии. – 1998. - № 1. – С. 5-11.
- Филиппова Л.В. Социализация личности и педагогическая деятельность общества: Дис. ... канд.филос. наук. – Пермь, 1985;
- Филиппова Л.В. Философско-педагогические основы валеологии. – Н.Новгород, 2000.

- Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас. – М.: Весь мир, 2003.
Электронный ресурс/ А.Б.Ахмедов, Т.Д.Марцинковская // Психологические исследования: науч. электрон. журн. – 2010. – № 3(11).- Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/hum/2010n3-11.html>.
Эриксон Э. Детство и общество/ Э.Эриксон. – СПб.: Летний сад, 2000.
Legrand L.L. Ecole unique: a quelle condition. – Paris, 1981.

References

- Andreeva H.M. Sotsyalnaia psikhologhiya / H.M.Andreeva. – М.: Yzd-vo Mosk. un-ta,1980. – 416 s.
Ylenkov Э.В. Chto takoe lychnost? // S cheho nachynaetsia lychnost. – М.: Yzd. Polyt. LytAndreeva H.M. Sotsyalnaia psikhologhiya. – М.: Yzd-vo Mosk. un-ta,1980. – 416 s.
Kontseptyu sotsyalyzatsyy y yndyvdualyzatsyy v sovremennoi psikhologii / pod.red. T.D.Martsynkovskoi. – М.: RAO, Psikhologhiya. Yn-t, 2010.
Martsynkovskaia T.D. Rossyiskaia psikhologhiya na slome epokh: kulturolohychesky y naukovedchesky kontekst [Электронный ресурс]/ T.D.Martsynkovskaia // Psikhologhiyecheskiye yssledovaniya: nauch.elektron. zhurn.-2009.- № 6(8). – Rezhym dostupa: <http://psystudy.ru/index.php/hum/2009n6-8.html>.
Pylypovskiy V.Ia. Vstupitelnaia statia // R.Berns. Ya-kontseptsyia y vospytanye. – М., 1985.
Psikhologhiyechesky slovar / Pod red. A.V.Petrovskoho, M.H.Iaroshevskoho. – 2-e yzd., yspr. y dop.. – М.: Polytyzdat, 1990. – 494 s.
Radul V.V. Osnovy sotsializatsii osobystosti: navchalnyi posibnyk / V.V. Radul, Ya.V. Haleta. – Kirovohrad: FO-P Aleksandrova M.V., 2013. –232 s.
Sallyvэн H.S. Mezhylychnostnaia teoriya psykhyatryi / H.S. Sallyvэн // Ystoriya zarubezhnoi psykholohyy / [red. P.Ia.Halperyn, A.N. Zhdan]. – М., 1986. – S. 172 – 185.
Saiko Э.В. Sotsyalyzatsyia y yndyvdualyzatsyia kak ystorychesky oposredovannyye mekhanizmy formirovaniya sub'yektov ystorycheskogo deistviya / Э.В.Saiko // Myr psykholohyy. – 1998. - № 1. – S.102-114.
Sokolova, E.E. Ydey A.N. Leonteva y eho shkoly o postupke kak edynitse analiza lychnosti v ykh znachenyy dlia ystorycheskoi psykholohyy /E.E.Sokolova//Traditsyyu y perspektivy deiatel'nostnogo podkhoda v psykholohyy. – М., 1999.
Tolochek V.A. Sotsyalyzatsyia v kvadrate: lokalyzatsyia fenomena «akme» y eho veroiatnostnyye determinanty / V.A.Tolochek // Myr psykholohyy. – 2005. - № 4. – S. 50-65.
Feldshtein D.Y. Sotsyalyzatsyia y yndyvdualyzatsyia – sodержanye sotsyalnoho vzrosleniya y sotsialno-psykholohycheskoi realizatsyy detstva / D.Y.Feldshtein // Myr psykholohyy. – 1998. - № 1. – S. 5-11.
Fylyppova L.V. Sotsyalyzatsyia lychnosti y pedahohycheskaia deiatel'nost obshchestva: Dys. ... kand.fylos. nauk. – Perm, 1985;
Fylyppova L.V. Fylosofs'ko-pedahohycheskiye osnovy valeolohyy. – N.Novhorod, 2000.
Khabermas Yu. Fylosofskiy diskurs o moderne / Yu. Khabermas. – М.: Ves myr, 2003.
Электронный ресурс/ А.Б.Ахмедов, Т.Д.Марцинковская // Психологические исследования: науч. электрон. журн. – 2010. – № 3(11).- Rezhym dostupa: <http://psystudy.ru/index.php/hum/2010n3-11.html>.
Эриксон Э. Детство и общество/ Э.Эриксон. – СПб.: Летний сад, 2000.
Legrand L.L. Ecole unique: a quelle condition. – Paris, 1981.

FIRSOVA I.

The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

PROFESSIONAL SOCIALIZATION OF THE FUTURE TEACHER-PEDAGOGUE

In the modern world, structural constructs of the social space of objective socialization are changing. Its main feature is the determining potential of social maturity of individuals in the conditions of instability, uncertainty, capable of mastering a really important meaning in determining the effective position of a person, the abilities and opportunities in relation to the realization of objective tasks, to overcome existing contradictions, to be a real active member of modern society.

In the article, the author reveals the content and features of the concepts of "professional socialization of the individual", "professional socialization of the future teacher-pedagogue". Under socialization, the process of the inclusion of a person growing into society through the assimilation and reproduction of the personality of social experience historically accumulated by humanity culture, is meant. Under the professional socialization of the individual we understand the process of its adaptation to the conditions and characteristics of professional formation. Under the professional socialization of the future teacher-pedagogue, we mean mastering the socio-professional experience in a purposeful, specialized organization, which manifests itself as a set of all educational influences. Pedagogical activity is characterized by a focus on others, orientation on social norms. Therefore, the professional socialization of the teacher has its own specificity, which manifests itself primarily in reducing self-actualization and increasing prosociality.

Key words: *personality, socialization, professional socialization, professional socialization of future teacher-pedagogue.*

Стаття надійшла до редакції 11.03. 2018 р.